

Az özönnövények visszaszorításának helye a természetvédelmi területkezelés rendszerében

Fenntartható tájhasznosítás a Peszér-adacsi réteken

Dr. Vadász Csaba

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Miről lesz szó?

- Kitekintés: a területkezelés/tájhasznosítás különböző aspektusai, globális problémái
- A Peszér-adacsi réteken alkalmazott természetvédelmi területkezelési rendszer
- Az invazív gyomok kezelése során tapasztalt problémák és megoldásaik

Kitekintés: a területkezelés/tájhasznosítás különböző aspektusai, globális problémái

A természetvédelmi területkezelés:

- Fogalma
- Rendszerelméleti megközelítése
- Helye a társadalmi elvárások rendszerében
- Különböző aspektusai

Kitekintés: a területkezelés/tájhasznosítás különböző aspektusai, globális problémái

Probléma körök	Gének és populációk	Fajok	Közösségek	Öko-szisztémák
Élőhelyvesztés				
Fragmentáció				
Nem fenntartható hasznosítási szint/mód				
Inváziós fajok				
Szennyezés				
Klímaváltozás				

A Peszér-adacsi réteken alkalmazott természetvédelmi területkezelési rendszer

A terület jellemzői:

- gyenge termőképesség,
- kedvezőtlen környezeti viszonyok,
- magas természeti érték.

A fátlan élőhely-típusokra már van fenntarthatónak tekinthető területkezelési rendszer. Jellemzői:

- extenzív húshasznú szarvasmarha legeltetés,
- járulékos legelőfajok,
- okszerű rotáció
- a legelőkön a gépi munkavégzés visszaszorítása
- minimális vegyszerhasználat

Inváziós növényfajok állományai
elhanyagolhatóan (de *nem elhanya-
golandóan*) kicsik.

Általános tapasztalatok

Jogszerűség,
szakszerűség,
költséghatékonyság,
eredményesség.

Általános tapasztalatok

„Valaki azt mondta, hogy valamilyen módszer, valamikor, valahol, valamilyen körülmények között jól bevált.”

A kívánt helyen, a kívánt időben, az aktuális körülmények között ugyan az a módszer működni fog?

Problémák:

- A legtöbb kezelés anekdotikus információáramláson alapul, nincsenek technológiai részletkérdések szintjéig bemutatott referenciák.
- Az általánosíthatóság kérdéses.
- A kockázatcsökkentést szolgáló módszerek alkalmazása általában fel sem merül.
- Az alkalmazott módszer eredményessége csak a következő évben lesz számszerűsíthető.

Általános tapasztalatok

- Prioritások megállapítása sem a valós állapotokat tükrözi.
- Sokaknál a fehér akác vezeti legproblematikusabb inváziós fajok listáját.
- A fehér akác a Peszér-adacsi réteken nem mutat invazív karaktert.
- Ahol kell, könnyen kezelhető.
- Legalább négy fásszárú és sok lágyszárú növényfaj nagyságrendekkel komolyabb problémát reprezentál.

Általános tapasztalatok

- Részben vagy egészben vegyszermentes technológia alkalmazhatósága.
- Működik: aranyvessző fajok, selyemkóró, fehér akác, gyalogakác, keskenylevelű ezüstfa.
- Nem működik: bálványfa, zöld juhar, nyugati ostorfa, kései meggy, szerbtövis fajok.
- Megoldás: okszerű legeltetési rotáció.

Általános tapasztalatok

- A legelőkön a gépi munkavégzés minimalizálása.
- A sérülékeny talajfelszíneken (félig nyílt homokpuszta gyepektől felfelé) a gépi munkavégzés teljes mellőzése okszerű birtokszerkezet kialakításával és művelési ág választással.

Általános tapasztalatok

A földhasználók bevonása az inváziós növények visszaszorításába:

- Tájékoztatás (kötelezettség tudatosítása, adekvát technológia bemutatása).
- Referenciák bemutatása.
- Együttműködés.

Általános tapasztalatok

Közmunka szerepe az invazív növények visszaszorításában:

- Elképesztő kézimunka kapacitás.
- Csak megfelelő ellenőrzés és motiváció mellett működik.

Általános tapasztalatok

A kezelés hatékonysága függvénye:

- időszak (fenofázis)
- napszak
- koncentráció
- kijuttatási mód
- növény fiziológiai állapota

Faj	Időszak	Napszak	Koncentráció	Módszer	Vegyszermentes
Aranyvessző fajok	Július-október	Reggel és késő délután	5%	Permetezés	Nagy részben
Selyemkóró	Május-október	Reggel és késő délután	5%	Permetezés	Részben
Szerbtövis fajok	Augusztus-október	-	-	Mechanikus	Teljesen
Bálványfa, nyugati ostorfa, kései meggy	Augusztus-első fagyig	Bármikor	100%	Injektálás, vagy kacoros sebzés	Nem
Zöld juhar	Augusztus-első fagyig	Bármikor	100%	Injektálás, vagy kacoros sebzés, visszavágás és permetezés	Nem
Keskenylevelű ezüstfa	Augusztus-első fagyig	Bármikor	100%	Mechanikus, vagy injektálás, vagy kacoros sebzés, visszavágás és permetezés	Részben

Általános tapasztalatok

- Szelektív vegyszerkijuttatás lehetőségei:
- Fásszárú fajoknál fúrás, vegyszer injektálás, lezárás (8 cm átmérő felett).
- Kacoros sebzés és ecsetelés (8 cm átmérő alatt).
- Lágyszárúaknál pontpermetezés kis nyomáson.
- Kizárólag szabadforgalmú szereket alkalmazunk.

Általános tapasztalatok

Tájhasználati előírásokra visszavezethető anomáliák:

- Az erdők és a nem erdők dichotómiája.
- Vonalas létesítmények pozitív és negatív szerepe.

Megoldások:

- Az erdőkből is kiszorítjuk az inváziós lágyszárúakat.
- A valóban inváziós fásszárúakat is – az erdészeti hatóság által elfogadható módon.
- A potenciális propagulum forrást (jellemzően tuskópászta, magtermő egyedek) kell megszüntetni, de a legjobb nem kialakítani.

Általános tapasztalatok

Szisztematikus adatgyűjtés:

- Nem csak az értéket kell felmérni.
- Kvantitatív probléma kataszter nélkül nem lehet tervezni.
- A természetvédelmi őri munka fontos része.
- Szakdolgozók bevonhatók, értékes munkát végezhetnek.

Eredmények

- 3100 ha gyep esetében az inváziós fajok előfordulása az észlelési küszöbérték körül mozog.
- Három év alatt 115 hektár erdőből szorítottuk ki az inváziósan viselkedő fajokat.
- Kb. 2500 rekordnyi adat az inváziós fajok előfordulásáról.

Összefoglalás

- Bekalibrált, helyben letesztelt módszereket alkalmazunk.
- Lehetőség szerint (legalább részben) vegyszermentes technológiákat alkalmazunk.
- A talajbolygatással járó gépi munkavégzést mellőzzük.
- A vegyszerkijuttatás szelektivitását maximalizáljuk.
- Nagy figyelmet fordítunk az adatgyűjtésre.
- A közmunka program kereteit igyekszünk maximálisan kihasználni.
- A földhasználókkal megfelelő partneri viszonyt alakítunk ki.

Köszönöm figyelmüket!

